

למחול לאחרים, כגון שמחל הגנול עצמו לגולן, וכמבואר במשנה
לעיל. וְלִרְבִּי עֲקִיבָא, לֹא שָׂא לְאַחֵרִים, וְלֹא שָׂא לְנַפְשֵׁהּ, לֹא מִצֵּי
מְחִיל, וכמבואר במשנתנו שאינו יכול למחול לעצמו, ובכל
האופנים שזכרו בדעת רבי יוסי הגלילי, יחולק רבי עקיבא ויאמר
שלא הועילה מחילת הגנול וחייב הגולן לשלם את הקרן והחומש.
מבאר הגמרא עוד: וְלִרְבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, הוּא הָרִין דְּאִפִּילוּ אִם לֹא
יִקְפּוּ הַגֵּר בְּמִלּוּחַ עַל הַגּוֹלָן, אִם מֵת הַגֵּר יִכּוֹל הַגּוֹלָן לִמְחֹל לְעַצְמוֹ
וּלְהַפְטָר, וְכֵמוּ בְּמִשְׁנֵתוֹ שֶׁלֹּדֶעַת רַבִּי יוֹסִי מִוְּחַל הֵבֵן לְעַצְמוֹ אִף
שֶׁלֹא זָקָפוֹ הָאֵב בְּמִלּוּחַ, וְהָאִי דְקָתַנִּי בְּבִרְיֵיתָא שֶׁזָקָפוֹ עָלָיו בְּמִלּוּחַ,
הָרִי זֶה הַלּוֹדִיעַ אֶת בָּחוּ דְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאִפִּילוּ בִּאֹפֶן שֶׁזָקָפוֹ עָלָיו
בְּמִלּוּחַ, וְהָרִי הַמִּמּוֹן נִחְשָׁב כְּהִלּוּאָה, מְכַל מְקוֹם אֵין לוֹ תַּקְנָה עַד
שִׁיּוּצֵי גִזְלָה מִתַּחַת יָדָיו.
רַב שֶׁשֶׁת מְקַשֶּׁה עַל תִּירוּצוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן: מִתְּקִיף לָהּ רַב שֶׁשֶׁת, אִי
הָיָה שֶׁמִּחְלֹקֶת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא בֵּין כְּשֶׁמִּוְחַל
לְעַצְמוֹ וּבֵין כְּשֶׁמִּוְחַל לְאַחֵרִים, קֶשֶׁה, לְרַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, הַסּוֹבֵר
שֶׁתִּירוּצָהּ מוֹעִילָה מְחִילָה, לְשִׁמְעִין – הִיא לֹא לְהַשְׁמִיעֵנוּ אֶת הַחִידוּשׁ
הַגָּדוֹל יוֹתֵר, שִׁיכּוֹל הַגּוֹלָן לִמְחֹל לְנַפְשֵׁהּ – לְעַצְמוֹ, אִם זָכָה
בְּמִמּוֹן, וְאֵנוּ נֹדַע שֶׁכָּל שָׂבֵן שְׁמוּעִילָה מִחִילַת הַגּוֹלָן לְאַחֵרִים,
וּמִדּוּעַ הַשְׁמִיעַ לָנוּ לַעֲלִי (קג.) אֶת הַדִּין הַפְּחוּת מְחֹדֶשׁ, שִׁיכּוֹל
הַגּוֹלָן לִמְחֹל לְגוֹלָן. וְכֵן קֶשֶׁה, לְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁלְעוֹלָם אֵין מִחִילָה
מוֹעִילָה, לְשִׁמְעִין אֶת דִּינוֹ לַגִּבִּי מִחִילָה לְאַחֵרִים, דְּאִפִּילוּ הַגּוֹלָן
עַצְמוֹ לֹא מִצֵּי מְחִיל, וְאֵנוּ נֹדַע שֶׁכָּל שָׂבֵן לְנַפְשֵׁהּ, דְּלֹא מִצֵּי מְחִיל,
וּמִדּוּעַ הַשְׁמִיעַ לָנוּ אֶת דַּעְתּוֹ בְּמִשְׁנֵתוֹ לַגִּבִּי מִחִילַת הַגּוֹלָן לְעַצְמוֹ,
שֶׁאִינָה מוֹעִילָה, וְלֹא אֶת הַשְׁמִיעַ אֶת חִידוּשׁוֹ הַגָּדוֹל יוֹתֵר, שֶׁאֵין מִחִילַת
הַגּוֹלָן לְגוֹלָן אִינָה מוֹעִילָה. וּמִכָּח קוּשִׁיּוֹת אֵלוֹ לֹא מִסְתַּבֵּר לִזְמֵר
שֶׁמִּחְלֹקֶת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי וְרַבִּי עֲקִיבָא הִיא בֵּין בְּמוֹחַל לְעַצְמוֹ
וּבֵין בְּמוֹחַל לְאַחֵרִים.
מִתְרַץ רַב שֶׁשֶׁת אֶת הַמִּשְׁנִיּוֹת בִּאֹפֶן אַחֵר: אֲמַר רַב שֶׁשֶׁת, הָאִי
וְהָאִי – שְׁתֵּי הַמִּשְׁנִיּוֹת, גַּם זֶה שֶׁלְעִיל (קג.) שִׁיכּוֹל הַגּוֹלָן לִמְחֹל
לְגוֹלָן, וְגַם מִשְׁנֵתוֹ הָאוֹמֶרֶת שֶׁאֵין הַגּוֹלָן יִכּוֹל לִמְחֹל לְעַצְמוֹ,
שֶׁתִּיהֵן בְּדַעַת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי הֵן, וְכִי אֲמַר רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי בְּמִשְׁנָה
לַעֲלִי דְמִצֵּי מְחִיל, הֵינּוּ לְאַחֵרִים דּוֹקָא, אֲכָל לְנַפְשֵׁהּ, לֹא מִצֵּי מְחִיל,
כְּמִבּוּאֵר בְּמִשְׁנֵתוֹ. אֲמַר אִם תְּקַשֶּׁה, אִם אֵינוּ יִכּוֹל לִמְחֹל לְעַצְמוֹ,
אֲמַר רַבִּי יוֹסִי בְּבִרְיֵיתָא שֶׁאִם מֵת הַגֵּר זָכָה חֶלֶק בְּמָה שִׁבְדּוֹ,
יֵשׁ לְתֵרֵץ, מִשּׁוֹם דְּקָתַן הַגֵּר עָלָיו בְּמִלּוּחַ, וְעַל יְדֵי זֶה הוֹצִיא הַגֵּר
עַצְמוֹ אֶת הַמִּמּוֹן מִכָּל גִּזְלָה וְעִשָּׂאוֹ לְהִלּוּאָה, וְהָרִי זֶה כָּל גִּזְלָה
שֶׁמִּוְחַל לְאַחֵרִים. וְאֵילוֹ דַּעַת רַבִּי עֲקִיבָא הִיא שֶׁאֵינוּ מִוְּחַל כָּלל,
לֹא לְעַצְמוֹ וְלֹא לְאַחֵרִים.
רַבֵּא חוֹלֵק עַל רַב שֶׁשֶׁת וּמֵיִישֵׁב בִּאֹפֶן אַחֵר: רַבֵּא אֲמַר, הָאִי וְהָאִי –
שְׁתֵּי הַמִּשְׁנִיּוֹת, בְּדַעַת רַבִּי עֲקִיבָא הֵן, וְכִי אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא דְלֹא מִצֵּי
מְחִיל, הֵינּוּ דּוֹקָא לְנַפְשֵׁהּ, כְּמִבּוּאֵר בְּמִשְׁנֵתוֹ, אֲכָל לְאַחֵרִים מִצֵּי
מְחִיל, כְּמִבּוּאֵר בְּמִשְׁנָה לַעֲלִי. וְמָה שֶׁהִתְבָּאֵר בְּבִרְיֵיתָא שֶׁלְרַבִּי
עֲקִיבָא אֵינוּ יִכּוֹל לִמְחֹל, הֵינּוּ כִּיּוֹן שֶׁאֵין שֶׁאֵין שֶׁזָקָפוֹ עָלָיו הַגֵּר בְּמִלּוּחַ,
כִּיּוֹן שֶׁלֹא מִחַל לוֹ לַגִּמְעִי עַל הַמִּמּוֹן, עֲדִין שֶׁם גִּזְלָה עָלָיו, וְכִשְׁמַת
אֵין הַגּוֹלָן יִכּוֹל לִמְחֹל לְעַצְמוֹ.

אך אם אסר עליו האב את הנאתו 'בְּחֵייו וּבְמִיתוֹ', אם מֵת האב לֹא
יִרְשֵׁנוּ הֵבֵן, וְיִחְזֹר אֶת חֲלָקוֹ בִּירוּשָׁה לְבָנָיו אִלּוּ לְאַחֵיו. וְאִם אֵין לוֹ –
לְמוֹדֵר מֵהָ לֶאֱכוֹל, לָזֶה מֵאֲחֵרִים, וְכָעֵל הַחוֹב בְּאִים וְנִפְרָעִים
מִחֲלָקוֹ בִּירוּשָׁה:

גמרא

הַגְמָרָא דְנָה בְּמִי שְׁגוֹל מֵאֲבִיו, וּמֵת הָאֵב, וְאֵינוּ מוֹרָצָא יוֹרְשִׁים
אַחֵרִים מִלְּבַדּוֹ: אֲמַר רַב יוֹסֵף, אִם אֵין הַגּוֹלָן מוֹרָצָא יוֹרֵשׁ לֵאבִיו, יֵתֵן
אֶת הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ אִפִּילוּ לְאַחֵיקָי שֶׁל עֲדָקָה וְלֹא יַעֲבֹבֵם בִּידּוֹ. אֲמַר
רַב כְּהָנָנִי, וְצִדִּיק שִׁיּוּמֵר כִּשְׁהוּא נֹתֵנָם לְעֲדָקָה זֶה גוֹל אֲבִי.
הַגְמָרָא דְנָה בְּחִידוּשׁ מִשְׁנֵתוֹ, שֶׁאִם מֵת אֲבִיו נֹתֵן לְיוֹרְשִׁים
הָאֲחֵרִים וְלֹא לְעַצְמוֹ. מְקַשֶּׁה הַגְמָרָא: בִּאֹפֶן שְׁהוּא לְבַדּוֹ יֵרֵשׁ אֶת
אֲבִיו, אֲמַר מִשְׁלֵם לְאֲחֵי אֲבִיו אוֹ שֶׁאֵין יוֹרְשֵׁיו, נִמְחָלָה לְנַפְשֵׁהּ –
יִמְחַל הַגּוֹלָן לְעַצְמוֹ, וְלֹא יִשְׁלֵם כָּלֹם, מִי לֹא תֵּן – הָאֵם לֹא שִׁנִּינוּ
בְּמִשְׁנָה (קג.) שֶׁאִם מְחַל לוֹ הַגּוֹלָן עַל הַקֶּרֶן, וְלֹא מְחַל לוֹ עַל הַחֹמֶשׁ,
אֵינוּ חַיִּיב לְהַשִּׁיב אֶת הַקֶּרֶן, אֲמַר – מִכּוּבָה שְׁחֹבֵה זֶה בְּרַ מְחִילָה הוּא,
וְאִף שֶׁלֹא קִיִּים בְּכָךְ מִצּוֹת הַשְּׁבִיחַ, כִּיּוֹן שֶׁמִּחַל וְאֵין כָּאֵן גִּזְלָה נִפְטָר
מִחוּבָה, וְהוּא הָרִין כָּאֵן שְׁכִיּוֹן שִׁירֵשׁ אֶת אֲבִיו שׁוֹב אֵין כָּאֵן גִּזְלָה,
וּפְטוּר.

מִתְרַצָּה הַגְמָרָא: אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא קָשְׁיָא, הָאִי – הַמִּשְׁנָה לַעֲלִי
הַסּוֹבֵרֶת שֶׁמִּחִילָה מוֹעִילָה, זֶה דַּעַת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, וְהָאִי –
מִשְׁנֵתוֹ, שֶׁמִּשְׁמַע מִמֶּנָּה שֶׁאֵינוּ יִכּוֹל לִמְחֹל לְעַצְמוֹ, זֶה דַּעַת רַבִּי
עֲקִיבָא. מִבִּיָּאָה הַגְמָרָא אֶת מִחְלֻקָתָם: דְּתִנָּא בְּבִרְיֵיתָא, נֹאמֵר
בְּתוֹרָה לַגִּבִּי חַיִּיב קֶרֶן וְחֹמֶשׁ שֶׁל הַכּוֹפֵר בְּמִמּוֹן וְנִשְׁבַּע לְשֹׁקֵר,
וְאִם אֵין לְאִישׁ נֹאֵל – יוֹרֵשׁ לְהַשִּׁיב הָאִשֵּׁם אֵלָיו, הָאִשֵּׁם הַמּוֹשֵׁב לָהּ
לְכַתֵּן (בְּמִדְבָר ו' ח.). וְיֵשׁ לְשֹׁאֵל, וְכִי יֵשׁ אִדָּם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין לוֹ
גִּזְלָה, וְהָרִי אִף אִם אֵין לוֹ בְּנִים אוֹ אֲחִים מְכַל מְקוֹם בּוֹדֵאֵי יֵשׁ לוֹ
אִיזָה קְרוֹב עַד יַעֲקֹב אֲבִינוּ, וְכָל הַקְּרוֹב יוֹתֵר הָרִי הוּא יוֹרֵשׁוֹ, אֲמַר
דְּאִי שֶׁנִּגְזַל הָרִי הַתְּחוּב מִדְּבָר, וְהֵינּוּ בָּגֵר שֶׁלֹא הוֹלִיד בְּנִים לְאַחֵר
גִּירוֹתָהּ, וְקִרְבּוֹ מִלְּפָנֵי הַגִּירוֹת אֵינֶם נִחְשָׁבִים קְרוֹבִיו, אִף אִם
הִתְגִּירוּ עִמּוֹ. מִמְּשִׁיכָה בְּבִרְיֵיתָא: הָרִי שֶׁנִּגְזַל אֶת הָרִי וְנִשְׁבַּע לוֹ שֶׁלֹא
גּוֹל, וְשִׁמְעַי שְׁמוּעָה שֶׁאִינָה נִכּוֹנָה שֶׁמֵּת הָרִי, וְעִשָּׂה תְּשׁוּבָה עַל
גִּזְלָתוֹ, וְהָרִי מְעַלָּה אֶת כְּסָפוֹ – הַקֶּרֶן וְהַחֹמֶשׁ, וְאִשְׁמוֹ, לְיִרוּשָׁלַם,
לִתֵּת אֶת הַמִּמּוֹן לְכַהֲנִים, לְפִי טַעוּתוֹ שֶׁסָּבַר מֵת הָרִי, וְיִפְעֵן
בְּאִוְתוֹ הָרִי שְׁגוֹל, וְהִתְבָּרַר לוֹ שֶׁלֹא מֵת, וְהִסְכִּים הָרִי שֶׁלֹא לִיטוֹל
אֶת מִמּוֹנוֹ עֵתָּה אֲלֹא יִקְפּוּ עָלָיו בְּמִלּוּחַ – הַפֶּךְ אֶת הַמִּמּוֹן לְהִלּוּאָה
בִּיד הַגּוֹלָן, וּמֵת הָרִי קוֹדֵם שֶׁפָּרַע אֶת הַהִלּוּאָה, וְכֵן חֶלֶק – הַגּוֹלָן,
בְּמָה שִׁבְדּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁאֲחֵרֵי שִׁזְקָפוֹ בְּמִלּוּחַ אֵין זֶה מִמּוֹן גִּזְלָה אֲלֹא
מִמּוֹן הִלּוּאָה, וְכִשְׁמַת הָרִי מִחוּזָק בּוֹ, זָכָה מִן הַהִפְכָּר, דְּבִרְיָ
רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי. רַבִּי עֲקִיבָא אֲמַר, אֵין לוֹ תַּקְנָה לְאוֹתוֹ גּוֹלָן, עַד
שִׁיּוּצֵי גִזְלָה מִתַּחַת יָדָיו וְיִתְּנוּ לְכַהֲנִים.

מִסִּיִּים רַבִּי יוֹחָנָן אֶת תִּירוּצוֹ: לַדַּעַת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, לֹא שָׂא
לְנַפְשֵׁהּ – לְעַצְמוֹ, וְלֹא שָׂא לְאַחֵרִים, מִצֵּי מְחִיל – יִכּוֹל הַגּוֹלָן
לְמִחֹל, וְלֹכֵן אִם הָגֵר זָקָף אֶת הַחוּבָה בְּמִלּוּחַ וְעֵתָּה אֵין לוֹ יוֹרְשִׁים,
יִוֹרֵשׁוּ הַגּוֹלָן שְׁמוּחָזָק בְּמִמּוֹן, וּמוֹחַל עַל הַחוּבָה, וְכֵן אִם גּוֹל אֶת
אֲבִיו וּמֵת וְהָרִי הוּא יוֹרֵשׁוֹ, וְיִחְלֹק עַל הָאִמּוֹר בְּמִשְׁנֵתוֹ. וְכֵן יִכּוֹל

בבא קמא דף קט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה - עוז והדר" (ליום שבת קודש) קצא

שואלת הגמרא: מַכְלָל - משמע מדברי רבא, דְּרַבִּי יוֹסֵף הַגָּלִילי כָּבֵד
דְּאִפִּילוּ לְנִפְשֵׁיהּ נִמְיָ מַצִּי מַחֲלִי, ואפילו אם לא זקפו במלוה, ואם
כן קשה, אֵלֶּיָּה נָזַל הָיָר שֶׁמֶת ללא יורשים, דְּקָאָמֵר דְּהִקְנָא שִׁישׁ בו
דִּין תְּהִינָה לְכַהֲנִים, הִכִּי מִשְׁכַּחַת לָהּ - באיזה אופן תמצאנו, והרי
לעולם כשמת הגר מוחל הגזולן לעצמו, ונפטר. משיבה הגמרא:
אִמְרֵי רָבָא, הָבָא - גזל הגר שחיבה תורה להשיב לכהנים, כְּמָא
עֲסָקִינוּ, בְּשִׁגְלוֹ אֶת הָגֵר, וְנִשְׁפַּע לֹא לַשֹּׁקֵר, וְמֵת הָגֵר, וְהוּדָה בַּשֹּׁקֵר
רַק אַחֲרַיִם מִיתָה שֶׁל הָגֵר, דְּבַעֲדֵינָא דְּאִוִּי - שבזמן שהודה, שאז חל
עליו החיוב, קִנְיָא הָשֵׁם - הקדוש ברוך הוא, וְתִתְּנוּ בִּמְתָנָה לְכַהֲנִים,
אבל באמת אם הודה בחיי הגר נעשה הממון כמלוה, וכשמת הגר
מוחל לעצמו ונפטר.
הגמרא מבררת את דין גזל הגיורת. מסתפקת הגמרא: בְּעֵי רַבִּינָא,
נָזַל הַגִּיּוֹרֶת, שנשבע עליו לשקר והודה לאחר מותה, מָהוּ. וצדדי
הספק הם, האם לשון 'וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל' (במדבר ח) אִמְרֵי
רַבִּינָא, כדי שגדייק 'וְלֹא אִשָּׁה', ובגירות שמתה אין חיוב תנינה
לכהנים אלא הגזולן זוכה בממון. אוּ דְּלָמָּא שאין לדייק כן, כיון
שְׁאִדְרִיחַ דְּקָרָא הוּא - דרך הפסוק לכתוב 'איש' אף במקום שאין
למעט מכך אשה. פושטת הגמרא: אִמְרֵי לִיה רַב אֶהְרֹן לְרַבִּינָא, תָּא
שָׁמַיָּה, דְּתִנְיָא בְּבִרְיִיתָא. נאמר (שם) 'וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל, אֵין לִי
לדעת שנאמר דין זה אֵלֶּיָּה בְּאִישׁ, שאם אין לו יורשים נותן את
גזילתו לכהנים, אִשָּׁה מִנֵּיהּ, כְּשֶׁהוּא אִמְרֵי בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק 'לְהָשִׁיב
הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמְּוֹשֵׁב לָהּ', הִרִי כָּאֵן שְׁנִים - שתי לשונות
השבה, 'לְהָשִׁיב', וְהַמְּוֹשֵׁב, אחד לאיש ואחד לאשה. ממשכה
הברייתא, אִם כֵּן, מָה תִּלְמֹד לִזְמֵר 'אִישׁ', לומר לך שרק ב'אִישׁ'
אֶתָּה צִירָךְ לַחֲזוֹר -[לחפש] אַחֲרָיו אִם יֵשׁ לוֹ נֹאֲלִים - יורשים, אִם
לֹא, שיתכן שיש לו בנים, והם זכאים בגזילתו ולא הכהנים,
וכלשון הפסוק 'וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל, כלומר שיתכן שיש לו ויתכן
שאין לו, אך בִּקְשָׁן אִי אֶתָּה צִירָךְ לַחֲזוֹר אַחֲרָיו, שְׂבִידוּעַ שְׂאִין לוֹ
נֹאֲלִין, שהרי קטן אין לו בנים. ומבואר בברייתא שגם בגירות
נאמרה פרשה זו.

הגמרא מבארת מי הכהן שזוכה בגזל הגר: תִּנּוּ רַבִּנָּה, נאמר בפסוק
(שם) 'וְהָאִשָּׁם הַמְּוֹשֵׁב לָהּ' לְכַהֵן, ללמד שְׁקִנְיָא הָשֵׁם - הקדוש ברוך
הוא, וְתִתְּנוּ לְכַהֵן, והיינו לכהן שְׁבָאֲתוֹ מִשְׁמֵר הַעוֹבֵד בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
כשהוא בא להתכפר. מבררת הברייתא: אֶתָּה אִמְרֵי שעליו לתת
לְכַהֵן שְׁבָאֲתוֹ מִשְׁמֵר, או שְׁמָא אֵינוֹ כֵּן, אֵלֶּיָּה יִתְּנוּ לְכַהֵן שְׁבָרָה,
אין לומר כן, שהרי כְּשֶׁהוּא אִמְרֵי בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק 'מִלְּכָד אֵיל
הַכְּפָרִים אִשָּׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו', הִרִי לְכַהֵן שְׁבָאֲתוֹ מִשְׁמֵר הַקְּתוֹב
מִדְּבָר, שהוא מקריב את איל הכפורים, ומשמע שלמי שניתן האיל
ניתן הממון.

הגמרא מבארת את דין גזל הגר, כשהגזולן הוא כהן: תִּנּוּ רַבִּנָּה, הִרִי
שְׁתֵּיהּ הַגְּזוֹל כֵּהֵן, כשכבא זמן משמרו הודה. מִנֵּין שְׁלֹא יִאֲמֵר, הוֹאִיל
וְגוֹל הָגֵר יוֹצֵא וְנִיתָן לְכַהֲנִים, וְהִרִי הוּא תַּחַת יָדוֹ וְאֵינוֹ כֵּהֵן, וְהָא שְׁלִי
ולא ינתן לכהנים אחרים, וְדִין הוּא - והיה יכול לומר כן מכח קל
וחומר, שהרי אִי גִזּוֹל הָגֵר שֶׁל גּוֹלָנִים אַחֲרִים הוּא זֹכֶה, אִם יִבְיֹא
אותם בזמן משמרתו, בְּגוֹל שֶׁל עֲצָמוֹ שֶׁכָּבֵר נִמְצָא בִידוֹ, לֹא כֵּל שְׁכֵן
שיזכה בו. רַבִּי נֶתָן אִמְרֵי קל וחומר זה בְּשִׁלְשוֹן אַחֵר, וְמָה דָּבָר -
קרבתו שְׂאִין לוֹ לכהן חֶלֶק בּוֹ עַד שִׁיכָּנֵם בְּרִשְׁתוֹ, כגון קרבן של
כהן, שיכול להביא את קרבנו אף שלא בזמן משמרתו ולהקריבו,
וזוכה בעצמו בבשר ובעור, שנאמר (במדבר י) 'וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ
לוֹ יִתֵּי', ומכל מקום בְּשִׁיכָּנֵם לְרִשְׁתוֹ - אם נתנו הבעלים לכהן
שבמשמרת העובדת באותו זמן להקריבו, אֵינוֹ יָכוֹל כֵּהֵן אַחֵר מִבְּנֵי
אותה משמרת 'לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, אלא זכה בה אותו כהן לבדו,
שנאמר בהמשך הפסוק (שם) 'אִישׁ אֶשֶׁר יִתֵּן לְכַהֵן לוֹ יִתֵּי', דָּבָר
- גזל הגר של אחרים, שִׁישׁ לוֹ לכהן חֶלֶק בּוֹ עַד שְׁלֹא יִכָּנֵם בְּרִשְׁתוֹ,
שהרי גזל הגר שהביאו ישראל לאחד מבני המשמר, מוציאם
ממנו ומחלקים אותו לכל בני המשמר, מִשְׁנַכְנֵם לְרִשְׁתוֹ של כהן
זה, הגזול, אֵינוֹ דִּין דְּאֵין אַחֵר יָכוֹל לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ, ולא יצטרך
לחלוק בה עם כל בני המשמר. דוחה הברייתא את הקל וחומר
האחרון: לֹא, אין זה קל וחומר, שהרי אִם אֶמְרֵת בְּדָבָר שְׂאִין לוֹ חֶלֶק

בו עד שיכנס לרשותו, שאם נכנס לרשותו נוטלו לעצמו לבדו, הרי
זה משום שְׂכֵשֶׁם שְׂאִין לוֹ מתחילה חֶלֶק בּוֹ, כֵּךְ גַּם אֵין לכהנים
הַאֲחֵרִים חֶלֶק בּוֹ, ואין מי שיתבענו, האם תִּאֲמֵר כֵּן גַּם בְּגוֹל הָגֵר,
שְׂכֵשֶׁם בְּשֵׁם שִׁישׁ לוֹ חֶלֶק בּוֹ קודם שבא לידו, כֵּךְ יֵשׁ לכהנים
הַאֲחֵרִים שבאותו משמר חֶלֶק בּוֹ, וכיון שהם תובעים את חלקם
אינו יכול להשאירו בידו. אֵלֶּיָּה, כיון שנפרך הקל וחומר, דִּין הכהן
הגזולן הוא שְׂנִינְלו יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתַּחַלֵּק לְכָל אַחֲיוֹ הַכְּהֵנִים
שבאותו משמר.
מקשה הגמרא על הברייתא: איך יתכן שכהן שגזל את הגר משיב
את הגזילה לכל הכהנים שבמשמרתו, וְהַכְּתִיב (במדבר י) 'וְאִישׁ
אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִתֵּי', ולומדים מפסוק זה שכל כהן יכול להקריב את
קרבתו בכל זמן שירצה, והבשר והעור שלו, ואם כן את האשם
שעליו להביא הוא יכול להקריב בעצמו, ודרשנו לעיל מהפסוק
(שם ח) 'מִלְּכָד אֵיל הַכְּפָרִים' שממנו הגזילה ניתן למי שניתן לו
איל האשם, וזכה הוא לבדו בגזל זה. מתרצת הגמרא: אִבְן כֹּהֵן
המקריב את איל האשם זוכה לבדו בכסף, וְהָבָא - בברייתא כְּמָא
עֲסָקִינוּ, כְּכֵהֵן שְׂמָא שאינו יכול להקריב את האשם, וכיון שהוא
נותנו לכהני המשמר, הם זוכים גם בכסף הגזילה.
דוחה הגמרא: אוּ מְדוּבָר בְּכֵהֵן כְּמָא, איך נפרש את דברי רבי נתן
בברייתא, שגזל הגר הוא 'דָּבָר שִׁישׁ לוֹ חֶלֶק בּוֹ', ואם הוא טמא, מִי
אֵית לִיה - וכי יש לו חלק במתנות אלו, והרי לכהן טמא אין חלק
אפילו בעור, ואף לא בגזל הגר. וכיון שמוכח שהברייתא עוסקת
בכזו טהרה חזרת הקריאה, כיון שהוא זוכה בהקרבת האיל מדוע
אינו זוכה בכסף הגזילה.
מתרצת הגמרא את הברייתא באופן אחר: אֵלֶּיָּה לעולם הברייתא
עוסקת בכזו טהרה, והטעם שאינו נוטל את הגזילה לעצמו, משום
דְּאֵתָא - בא, נלמד דין זה בגיזרה שוה 'לְכַהֵן' 'לְכַהֵן' מִשְׁדֵּה אַחֲוָה.
הִתְנִיָּא בְּבִרְיִיתָא, לגבי שדה אחוזה, שהיא שדה שירש אדם
מאבותיו, שאם הקדישה ומכרה הגזבר לאחרים, כששמיע היובל
היא יוצאת מהקנה ומתחלקת לכהנים של אותו משמר שפגע בו
היובל, שנאמר (ויקרא כו כא) 'לְכַהֵן תִּהְיֶה אַחֲוָתוֹ'. מבררת
הברייתא: 'אַחֲוָתוֹ' מָה תִּלְמֹד לִזְמֵר - לשם מה נאמר, הלא היה
די לומר 'לְכַהֵן תִּהְיֶה', אלא ללמד, מִנֵּין לְשִׁדָּה אחוזה הַיּוֹצֵאָה
לְכַהֲנִים בְּיוֹבֵל, וְקודם היובל נִאֲלָה - קנאה מן הגזבר אַחֵר מִן
הַכְּהֵנִים שהגיע משמרו בעת היובל, מִנֵּין שְׁלֹא יִאֲמֵר אותו כהן,
הוֹאִיל וְדִינָה לִהְיוֹת יוֹצֵאָה לְכַהֲנִים בְּיוֹבֵל, וְהִרִי הוּא כְּבֵר תַּחַת יָדוֹ,
לפיכך תִּהְיֶה שְׁלִי לְבָדוֹ ולא תתחלק לכהנים אחרים, ודינה מקום
לומר שדין - קל וחומר הוא, אִם בְּשִׁדָּה שְׁלֵי אַחֲרִים שְׂכָדָה יִשְׂרָאֵל
אֵינוֹ זֹכֶה בְּיוֹבֵל, בְּשִׁדָּה שְׁלֵי עַצְמֵי לֹא כֵּל שְׁכֵן שתשאר תחת ידו,
תִּלְמֹד לִזְמֵר (שם) 'בְּשִׁדָּה חֲתָרָם לְכַהֵן תִּהְיֶה אַחֲוָתוֹ', ללמד שרק
אַחֲוָת שְׁלֵו - רק שדה אחוזה שירש הכהן מאביו הרי היא שלו,
וְאֵין זוֹ שְׁקָנָה מִיד הגזבר שְׁלֵו, הָא בְּיָצָד - אלא מה דינה, יוֹצֵאָה
מִתַּחַת יָדוֹ, וּמִתַּחַלֵּק לְכָל אַחֲיוֹ הַכְּהֵנִים, ויש ללמוד מדין שדה
אחוזה שמתחלקת לכל הכהנים, ונאמר בה 'לְכַהֵן תִּהְיֶה אַחֲוָתוֹ',
שגם גזל הגר שנאמר בו 'לָהּ' לְכַהֵן' מתחלק לכל הכהנים.
הגמרא מביאה ברייתא על זכותו של הכהן בקרבנות עצמו: תִּנּוּ
רַבִּנָּה, מִנֵּין לְכַהֵן שְׂכָא וּמְקָרִיב קִרְבָּנָתוֹ - הן מה שנדר וגדב והן מה
שנתחייב כחטאת ואשם, כָּכָל עַת וּבְכָל שְׁעָה שְׁבָרָה, ואף שלא
בזמן משמרתו, תִּלְמֹד לִזְמֵר (דברים יח ו-ז) 'וְכִי יָבֹא הַלֵּוִי מֵאֶרֶץ
שְׂעִירָךְ וגו' וְכָא כָכָל אֹת נִפְשׁוֹ אֶל הַמִּקְדָּס אֶשֶׁר יִבְחַר ה', וְיִשְׂרָת
בְּשֵׁם ה' אֶלְקָיו כָּכָל אַחֲיוֹ הַלֵּוִים וגו'. וּמִנֵּין שְׂשֹׁכֵר עֲבֻדָּתָהּ שֶׁל
הַבְּהֵמָה, והיינו בשרה, וְכֵן עוֹרָהּ, הם שְׁלֵו בְּלָבֹד, תִּלְמֹד לִזְמֵר
(במדבר י) 'וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִתֵּי', הָא בְּיָצָד - באיזה אופן
הוצרך הפסוק להשמיענו שהעור והבשר שלו הן, כגון אִם הָיָה
הכהן בְּעַל מוֹם, שאינו ראוי לעבוד, וממילא אינו יכול לעשות
שליח להקריבה, נִתְּנָה להקריבה לְכַהֵן שְׁבָאֲתוֹ מִשְׁמֵר, אך אף בכזו
בעל מום זה נאמר 'וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לוֹ יִתֵּי', וכיון שהוא ראוי
לאכול עֲבֻדָּתָהּ וְעוֹרָהּ שְׁלֵו.